

dom. Ker ima deklamovanje velik upljiv do omike, ozira se društvo tudi na to, da se udje vadijo v njem, kar pričajo dosedanje očitne dramatične igre, s pohvalo sprejete, in društvene veselice.

2. Ozir kršanske obnaše in poštenega vedenja društvo meri na to, da se njegovi udje varujejo vsega, kar bi bilo na sramoto njim samim ali društvu. Da se doseza ta namen, pomagajo nam dobri izgledi, ljubeznjivi opomini in bratovske svarila, in če ne zdajo te, opominjani ali svarjeni udje ali sami iz društva izstopijo ali pa jih izbriše zbor, v katerem ima vodja na strani 9 redovnikov, ki si jih društveniki sami volijo za pol leta. Dalje je društvu skrb, da se v mladih srcih poživlja vernost in hrani strah Božji, in sicer a) s pogovori, ktere ima vodja z društveniki ob nedeljskih večerih in ki se sučejo o različnih verskih in cerkvenih vprašanjih, b) z društveno službo Božjo, ki jo imamo trikrat na leto, in c) da se udom dá prilika v praznik sv. Jožefa, društvenega pripomočnika, in sv. Štefana vdeleževati se skupnega sv. obhajila.

3. Da se družniki učé dobro gospodariti s pičlim zaslužkom in napeljujejo k varčnosti, ustanovljeno imamo lastno hranilnico, v katero so udje od leta 1856 vložili 5397 gold. 52 kr. Najmanjša vloga je 20 kr., in kadar doseže 5 gold., odrajtujejo se družniku 5% obresti od istine do dné, da se istina izplača.

4. Pa še v družih obzirih društvo udom ponuja precejšnjo korist. Ako kdo, ki je že tri mesce ud, z bolí, ali je brez svojega zadolženja brez dela, daje se mu navadno po 1 gold. na teden iz doneskov, ki jih udje vlagajo po 10 kr. na mesec. In to edino je, kar imajo udje plačevati za vse društvene dobrote. Iz teh doneskov oskrbuje se dalje umrlim udom pogreb, in tudi potujočim družnikom ktereга koli društva daje se po 20 kr. za malo pomoč. To pomoč delé vse avstrijske in nemške društva potujočim pomočnikom ali v denarjih ali s prenočevanjem in s hrano, da se le skažejo s knjižico ktereга koli društva, v kateri družnik najde zaznamovane vse ustanovljene društva in mnogo zlatih pravil in resnic za čas popotovanja in za življenje sploh.

To so poglavitne dobrote, ki jih ponuja naše društvo svojim udom. Kolikerih in kterih se pa družnik hoče v resnici vdeležiti, mu je dano na prosto voljo; sile celó nobene ni v društvu, katero je sezidano na popolni svobodi, zakaj svobodni so darovi, ki jih delé blagi dobrotniki, svobodni so poduki, ki jih dajejo učeni, svoboden je pristop, svoboden izstop, svobodno se v društvu vedejo in obnašajo družniki, se ve da, ne zoper društvene pravila in ne zoper njegov namen.

Slovenske starine.

O Belinu,

**bogu starih slovenskih Karnov in Norencev
in njegovih simbolih: bokalu, čaši, kotlu, kostkah
in kavalkih.**

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Sedaj pa moram vse orožje obrniti proti Keltomanom, kateri trdijo, da Belin je keltsko božanstvo.

Res so Kelti častili božanstvo Belenus — Belen; al to se mora dobro razločevati od Belina.

Spomeniki Belinu v čast postavljeni so sedaj po deželah nekdanjih Karnov, Panonov in Norencev le še v stari Akvileji in pa blizo Celovca.

Za Rimljanov, iz kterih dôbe ti spomeniki izhajajo,

so v Akvileji stanovali Rimljani, Karni, Norenci in Kelti. Akvilejsko okolico so Rimljani okoli leta 177 pred Krist. obsedli.¹⁾

Kelti so se po Liviju²⁾ 186 let pred Kristom tam naselili, — tedaj devet let poprej.

Še za Strabona³⁾ so Norenci v okolici akvilejski stanovali, kateri piše: „Okoli Akvileje prebivajo nekatere plemena Norencev in pa Karni.“ Od Karnov piše Livi⁴⁾, da so se sprva zvali Taurisci, potem (tadaj) Norenci: „quondam Taurisci — tunc Norici.“

Kako to? Jaz mislim tako. V gornji Italii stanovavši Kelti so vse prebivavce imenovali Tauriske — to je stanovnike tor — tur*) visokih planin. To poznamovanje so od Keltov prejeli. Rimljani, ko pa so te pokrajine si osvojili in ljudstva začenjali bolje spoznavati in razločevati, so se prepričali, da Karni nimajo nikakošne enakosti s Kelti, temveč z Norenci, in so jih toraj z enakim imenom poznamovali. Norenci prebivavci nor „der Thalschluchten“, „Niederungen“ — Karni prebivavci — Karnov**) pečir so za Rimljanov težko več za svojo genetično ime: Vendi, Vindi — Sloveni znali, ker so že leta 400 pred Kristom bili po Keltih in pozneje po Germanih ločeni od svojih severnih bratov. Ostalo jim je tedaj topično ime. (Dal. prih.)

Jugoslavenstvo.

* *Theoretisch-praktische Grammatik der illirischen Sprache, wie solche in Kroatien, Slavonien, Dalmatien und der Militärgränze üblich ist. Mit vielen Gesprächen, Uebungsstücken und einem Wortverzeichnisse. Von R. A. Fröhlich. 4. Auflage, bearbeitet und mit Uebersetzungsstücken versehen von J. Macun. Wien 1865. Verlag von Albert A. Wenedikt.*

Slovnico to, 20 pól debelo, izdal je gospod Ivan Macun, profesor gimnazijski v Zagrebu po Fröhlichovih prejšnjih izdanjih, ter je posebno pravila o spolu, stopnjevanju, glagole, veznike in druge pojedine točke vrstno predelal. Praktični del te slovnice je kaj bogat z raznimi vajami za prestavljanje in z mnogimi pogovori, primernimi za vsakovrstne prilike. Krestomatija obsega 28 strani lepih poetičnih in prozaičnih tvarin, spisanih od znanejih hrvaških pisateljev. Vrh tega dodan je pa še kratek hrvaško-nemški in nemško-hrvaški slovník (besednjak), da si tako učeči prestavlja odmenjene primene koj lahko ž njim pomaga. Vidi se iz tega, da je slovnica ta, ki nam temeljito razlaga pravila tistega jezika, ki ga najbližnji nam bratje na Jugu govorijo, vsa pripravna Slovencem, kateri želijo se naučiti hrvaščine. Pisatelj slovnice te, naš rojak, jo je gotovo najbolj nam v poduk namenil. Vzlasti naj bi pa naša slovenska mladina, o ktere je znano, da rada čita hrvaške stvari, posebno pozornost obrnila na Macunovo slovnico, iz ktere si lahko popolnoma zná prisvojiti hrvaški jezik. Sezíte tedaj, dragi rojaki, vsi po koristnem tem delu! ***) —č.

1) Forbiger „Handbuch der alten Geograph.“ str. 353.

2) Livius. Lib. 39. cap. 23.

3) Strabon „Geogr.“ 4. 27.

4) Livius 43. 5.

*) Ta beseda je obče blago arjanskih jezikov; primeri Turan, Hochland, Gebirgsland, Iran, Flachland po Lassenu. Ime Taurisk je apelativno po O. Müller-u (Etrusk I, 134 in Joann. Müller-u („Gesch. der Schweiz“ I. 39. Anmerk. 19.)

**) Obširniše glej v mojem članku: o starih Karnih v „Novicah“ l. 1859, str. 249 itd. Mislim, da oni članek in pa nazoči bode pregnal gospodu pisatelju „imena Čepovan“ vse dvombe zarad slovenske národnosti nekdanjih Karnov. Pis.

***) Kaj, ko bi častiti gosp. profesor hrvaško slovnico spisal tudi v slovenskem jeziku? Pridobila bi si gotovo mnogo prijatlov. Pis.

* *Torbica* za letos neha, ker je vrednik njeni gosp. N. Ravnikar hudo zbolel. Če tudi so še druge nemile okolščine, da dohaja „*Torbici*“ preslaba podpora, je vendar boleost vrednikova glavna overa. Ako Bog dá, prihodnje leto zopet nastopi sedaj ustavljeno pot.

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven iz Celovca.

Prvo pismo.

Mnogim svojim prijateljem in šolskim tovaršem sem obljubil pogostoma dopisovati o prigradkih svojega vojaškega življenja. Ker pa to mogoče ni, prejmite tukaj vsi skupej nekatere črtice od svojega prijatelja in rojaka, ktere ga je osoda vodila deleč okoli — po kopnem in po morji.

V 19. listu „*Novic*“ t. l. sem čital mičen sestavek pod naslovom: „*Kratkočasnica Omizam*“. V tem sestavku me neki star prijatelj opominja, naj s svojimi dopisi, ki sem jih nekdanj „*Novicam*“ mnogokrat pošiljal, ne odlašam dalje, in se predramim iz predolgega omolka.*) Vi dragi, neimenovani prijatelj, ste sicer pozabili pristaviti svoje ime, vendar mislim, da se ne motim, ako rečem, da bivate na pokrajini jadranskega morja v trgovskem mestu T. in da nosite rudeče nogovice. Predrag mi je spomin na Vašo prijaznost, ki ste jo do mene imeli, ko sva še mlada šolarčka se sprehajala tam na Dolenskem, kjer se Krka v Savo izliva. Predrag mi je spomin, da ne bi se oglasil na Vaš mili opomin. — Res je, da že dolgo molčim; al tega ni lenoba kriva, tudi ne mlačnost za slovenski narod; le posebne okoliščine mojega življenja so, ki Vam jih pa tukaj razkladati ne morem.

Mnogo veselega pa tudi žalostnega sem doživel v tem času; veliko lepih dežel prehodil po kopnem (suhem) in po morji od Draždan na Saksonskem do južne Sicilije in Napolitanskega, med slovanskim, nemškim in laškim narodom živel, pa vendar lepe domovine svoje in sladkega slovenskega jezika še nisem pozabil; dostikrat sem se sina lepe Slovenije ponosno tudi takrat imenoval, ko marsikteremu kaj tacega slišati ni bilo drago.

Leta 1855 sem prišel z laškim polkom iz Dunaja zopet v Moravijo in sicer v trg Napajedel, ki stoji ob reki Moravi (March) na dunajsko-olomuški železnici. Tukaj se prične krasna in lepa Hana, katero je dobrotljivi stvarnik z res egiptovsko rodovitnostjo oblagodari. Naj tukaj neke smešne epizode omenim, ki se mi je bila pripetila. — Ravno ob dveh popolnoči se vès polk na posebnem vozovlaku v Napajedel pripelje. Na kolo-dvoru nas pričakuje župan, da slehernemu izmed nas izroči stanovanjski list. Dolgo dolgo iščem s služabnikom svojim po trgu številke, ki je bila na listu začrkana; moj strežaj, Angelo po imenu, trd Lah iz Verone, marsikter klinček zasmodi in mi posveti nad vsake hišne duri, pred ktere sva prišla. Po dolgem iskanju zaslediva poslednjič številko, ki sem jo na listu imel; bila je nizka, pa od zunaj prav prijazna in čedna hišica. Potrkam na okno. Kmali zaslišim mošk glas, ki od znotraj bara: „Kdo je?“ Jez mu odgovorim, kolikor mi je bilo mogoče, po (slovansko) moravsko: „Ja jsem vojaški knez; prišel sem k vam na kvartir.“ — Kmali se vrata odpró in na prag stopi s svečo v roci, velik od nog do glave vès črn mož. Skoraj se ga ustrašim, ker le oči so se mu svetile, obraz pa, roke, noge, srajca in hlače so bile črne kakor moja suknja.

*) Prijatelj ta je tudi nam iz srca govoril.

Vred.

Prijazno me vabi, naj noter stopim. Moj služabnik Angelo pa čudé se po laško reče: „O Dio! Signore ecco un moro, ho sentito già a casa mia in Italia, che in Moravia tutta la gente sono mori.“ (Moj Bog! Gospod pogledite zamorca; že domá na Talijanskem sem slišal, da v Moravii so sami zamorci.) — Če prav vès zaspan in truden, se vendar smeha nisem mogel zdržati; mož, ki se je zdel mojemu preprostem Angelu zamorec, ni bil drugega, kakor črn od sáj in dima vès umazan kovač. — Ta črni mož, ktere ga je moj strežaj zmiraj z nekakim strahom ogledoval, mi pokaže sobico, ki je bila za moje stanovanje namenjena. Vès truden dolge vožnje se oziram okoli, kam bi se spat vlegel. Zadnjič črnega moža poprosim, naj mi pokaže posteljo, ker bi rad šel spat. Pokaže mi še gorko gnjezdo, iz ktere ga je bil ravno sam izlezel, ki pa je bilo ravno tako črno in umazano kakor mož sam. — Hencete vendar! si mislim, čeravno sem truden in zaspan, pa vendar v to črno gnjezdo se ne vležem, rajši že na gole tla. Ko črni mož vidi, da ne maram za njegovo črno posteljo, mi reče: Žal mi je, gospod, da se vam moja postelja ne dopada, al ne morem vam pomagati, druge nimam. Ukažem toraj služabniku, da mi slame prinese, na katero se vležem in sladko zaspim. — Še le drugi dan se je moj Angelo z lastnimi očmi prepričal, da nisva v zamorski deželi; kajti vidil je, da drugi ljudje v Napajedlu niso tako črni, kakor je bil najini hišni gospodar.

V Napajedlu je naš polk dva mesca ostal. Po pravici rečem, da se nam je prav dobro tukaj godilo. Prec drugi dan sem dobil od župana drugo prav čedno stanovanje. — Trg Napajedel ob reki Moravi (March) ima svoje ime od „*napajati*“; prav velik in lep grad ima grof Stokan. Tukaj se začne najrodovitniši kraj lepe Moravije, tako imenovana Hana. Hanaci so lepi ljudje, večidel velike postave; njih národna obleka ima mnogo posebnega in zavolj svoje lepote deleč slovó po svetu. Premožni kmetje okoli Kromeriza (Kremsier) se ponašajo z lepoto svojih hiš; v marsikteri kmetiški hiši sem vidil sreberne žlice in prav imenitne reči, ki se drugod nahajajo le pri gospôdi. Premožni kmet s svojo ženo in otroci tudi k nedeljski službi Božji malokdaj peš pride, ampak tri ali štiri konje vpreže ter se prav ponosno priderdrá v farno vas. Brez veliko besedí rečem: Hanaci so čvrst, nepokažen slovansk narod, ki českemu zeló podobno narečje govori, v marsikterih izrekih pa se bliža našim sosedom Hrvatom. — Iz Napajedla sem tudi ogersko Hradišče in Velehrad obiskal; v unem so mi ostanke starega zidovja kazali, o katerem pravijo, da so ostanke velicega mesta, v katerem sta nekdanj veliko-moravska vojvoda Samo in Svato-pluk stanovala. Velehrad pa je imeniten po slovanskih aposteljnih, solunskih bratih Cirilu in Metodu, ki sta od tod naše preddede poganske Slované, v kršanski veri podučevala, in tukaj sveto pismo preložila v slovanski jezik. (Dal. prih.)

Pohorske pripovedke.

V slov. bistriški okolici nabral Lovre Stepišnik, mlinar. *)

1. Rojenice.

Živele so v starih časih v votlinah pohorskih gor Rojenice ali divje žene. One so naznanjale vreme, napovedovale čas za dobro setev, in tudi skoraj vsaki noseči ženi in novorojenemu otroku prerokovale njegovo prihodnje življenje. Posebno so neki rade prebivale v votlinah landeške gore, in pod nekdanjim gradom nad slovensko Bistrico.

*) Drago nam bode še več tacega národnega gradiya.

Vr.